

Split, 24. listopada 2014.

Grad Split
Služba za kulturu, umjetnost
i staru gradsku jezgru
pročelnik Siniša Kuko
Obala kneza Branimira 17
21000 SPLIT

Predmet: Arhiva Ejnara Dyggvea i istraživanje hrama božice Dijane u Park šumi Marjan

Poštovani,

povodom najavljenog otvaranja izložbe i potpisivanja sporazuma o arhivu poznatog danskog arheologa Ejnara Dyggvea, koji se čuva u Konzervatorskom odjelu u Splitu, želimo predložiti istraživanje jednog segmenta njegovog rada, koji je vezan za Grad Split.

Radi se o istraživanju lokaliteta u Park šumi Marjan, na kojem se pretpostavlja postojanje hrama božice Dijane. Još 1959. godine u *Vjesniku za arheologiju i historiju dalmatinsku* objavljen je stručni rad Jerka i Tomislava Marasovića: *"Antički Dijanin hram i ranosrednjovjekovna crkvice sv. Jurja na rtu Marjana"*.

U spomenutom radu na stranici 128. (u prilogu) u bilješkama navodi se sljedeći citat:

"Strukturu maltera pažljivo je ispitaio 1958. E. Dyggve, koji nam je saopćio da se po njegovom mišljenju, radi o malteru kakav se upotrebljavao u I – II st.n.e."

Temeljem te konstatacije i temeljem drugih pokazatelja navedenih u tekstu, autori teksta smatraju da je riješen problem ubikacije Dijaninog hrama.

Jedan od važnijih pokazatelja je i Tabula Peutingeriana, rimski zemljovid svjetske univerzalne vrijednosti, izrađen prema izvorniku iz 1. st., a precrtanom polovicom 13. st., na kojoj je na zapadnom rtu marjanskog poluotoka ucrtan hram božice Dijane (u prilogu). Značaj Tabule Peutingeriane za Split jest u tome što je to prvi pisani spomen na naselje Spalatum, preteču današnjeg Splita i to iz doba prije postojanja Dioklecijanove palače.

Današnje stanje lokaliteta s vidljivim ostacima građevine uz crkvicu sv. Jurja (fotografije u prilogu) je nedopustivo za lokalitet koji je ucrtan na dokument od izuzetne međunarodne vrijednosti.

Stoga smo slobodni predložiti da se još jednom valoriziraju navodi poznatog danskog arheologa Ejnara Dyggvea. Ukoliko se potvrdi da se uistinu radi o ostacima antičke građevine, odnosno o ostacima hrama božice Dijane, predlažemo da se lokalitet uredi, primjereno zaštititi i označiti.

S poštovanjem,

Dostaviti:

gradonačelnik Ivo Baldasar

dogradonačelnik Goran Kovačević

ministrica kulture Andrea Zlatac Viočić

pročelnik Konzervatorskog odjela u Splitu Radoslav Bužančić

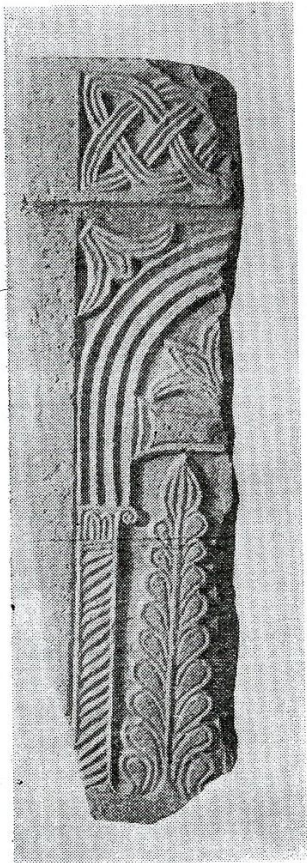
ravnatelj Javne ustanove za upravljanje Park – šumom Marjan Robert Koharević

Upravni odbor Društva Marjan

redova i slično. Poznat je, međutim, malter koji je po strukturi kreča i pijeska karakterističan za antičke gradnje iz I—II st. n. e.²⁾

II PODACI U IZVORIMA I U DOSADAŠNJOJ OBRADI

Sl. 7. — Fig. 7.

Najraniji podatak o nekoj građevini na rtu Marjana daje već spomenuta Peutingerova karta. Na njoj su vrlo jasno ucrtani Marjanski poluotok, otok Čiovo i Kaštelanski zaljev na dnu kojeg se nalazi Salona, označena tekstom i zgradama na raskršću komunikacija. Jedna od tih komunikacija vodi prema jugoistoku do Epetiona (označena također tekstom i zgradama); jedna komunikacija odvaja se od tog puta i malo dalje od Salone skreće odmah prema jugu te se na mjestu koje je tekstom označeno »Spalato« siječe s komunikacijom koja od Epetiona vodi prema zapadu do samog rta marjanskog poluotoka, gdje je ucrtana — kako je već rečeno — zgrada kod koje je natpis »ad Dianam«. Zgrada, dakle, bez sumnje označava Dijanin hram.

U srednjem vijeku gube se podaci o hramu, ali se javljaju o crkvi sv. Jurja.

Godine 1275. spominje se npr. zemlja crkve sv. Jurja na Marjanu (»ecclesia s. Georgii de Murnano«).³⁾

Sagrađena na istaknutom položaju na rtu Marjana, crkva sv. Jurja ucrtana je i u najranijim crtežima Splita i okolice koji datiraju od XVI st. na dalje.⁴⁾

Od novovjekovnih izvora dva su najvažnija:

Historičar Lucius u XVII st. piše da se ostaci antičkog hrama nalaze uz samu crkvu sv. Jurja,⁵⁾ a Calergijeva karta,⁶⁾ također iz XVII st. određuje

precizno položaj samog hrama. U njoj je, naime, ucrtana uz samu crkvu sv. Jurja, s južne strane, pravokutna građevina približno iste veličine, ali bez pobližnih oznaka, što — ako se dovede u vezu s Luciusovim opisom — može biti jedino Dijanin hram.

²⁾ Strukturu maltera pažljivo je ispitaio 1958. E. Dyggve, koji nam je saopćio da se, po njegovom mišljenju, radi o malteru kakav se upotrebljavao u I—II st. n. e.

³⁾ SMIČIKLAS, Codex diplomaticus, VI 103—104.

⁴⁾ Crkva je pod imenom »s. Zorzi« ucrtana u Camutijevoj topografskoj karti Splita i okolice iz g. 1571, na kartama iz g. 1648. (koja prikazuje Foscolovo zauzeće Klisa), g. 1650. itd.

⁵⁾ »... con il tempio di Diana nella punta, o ver Promontorio, che Marglian hoggi vien detto, le vestigie del quale ancora si vedono contigue alla Chiesa dedicata a s. Griorgio.« (LUCIUS, Historia di Dalmatia ed in particolare delle citta di Traù, Spalata e Sebenico, Venezia, 1647, str. 4).

⁶⁾ Calergijevu kartu Splita i okolice obradio je L. KATIĆ: Topografske bilješke solinskog polja, Vjesnik za arh. i hist. dalm. LII, 1950, 79—96.

